

Motion till riksdagen 2011/12:A229

av **Hillevi Larsson (S)**

Skyddsombuden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöden till de lokala skyddsombuden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de regionala skyddsombudens roll i det förebyggande arbetsmiljöarbetet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de regionala skyddsombudens möjligheter att besöka arbetsplatser som har en lokal skyddskommitté eller saknar fackliga medlemmar.

Motivering

God arbetsmiljö är helt avgörande för att människor ska trivas på jobbet och inte bli utslitna i förtid. Det stora antalet olyckor och sjukdomar vi sett de senaste åren har ett direkt samband med dåliga arbetsmiljöer. Fysisk och psykisk stress, tunga lyft, monotona arbetsmoment, omänsklig arbetsbörda, otillräcklig säkerhet, omoderna maskiner, orimliga arbetstider m.m. har bidragit till att människor kört slut på sig själva och i många fall aldrig repar sig igen. Detta innebär ett enormt resursslöseri för samhället och förstörd livskvalitet för de drabbade. Det sorgligaste är att många av dessa skador hade kunnat förebyggas om arbetsmiljön förbättrats i tid.

Vi kan inte förlita oss på att arbetsgivarna tar detta ansvar. Visst finns det exempel på arbetsgivare som prioriterar en god arbetsmiljö för sina anställda, men det finns också otaliga exempel på motsatsen. Dessa arbetsgivare tänker snävt ekonomiskt och kortsiktigt och sparar gärna på arbetsmiljön för att få en större vinst i produktionen.

Tyvärr bygger försäkringssystemet för arbetsgivarna på att man kan ”köpa sig fri” från ansvar. Alla arbetsgivare betalar i dag lika mycket till det försäk-

Fel! Okänt namn på

ringssystem som byggts upp för att ersätta arbetstagares arbetsskador. Det innebär att ett företag med tjänstemän betalar lika mycket som ett företag med lokalvårdare eller byggnadsarbetare, trots att skadefrekvensen är betydligt högre bland arbetare än tjänstemän. Dessutom behöver de arbetsgivare som struntar i de anställdas hälsa inte betala mer än de arbetsgivare som aktivt förebygger arbetsskador. Tyvärr innebär detta att hänsynslösa arbetsgivare inte straffas när de orsakar arbetsskador eftersom de redan köpt sig fria.

En företagsledare kan helt cyniskt resonera exempelvis så här: Det blir billigare att betala till försäkringssystemet än att investera i en ny maskin, trots att den gamla maskinen förstör den anställdes händer. När han inte längre kan använda sina händer gör jag mig av med honom och anställer en ny. Det kostar mig inget eftersom arbetsskadeförsäkringen täcker hans sjukskrivning och förtidspension.

Även om den anställde lyckas få sina handskador klassade som arbetsskada, vilket inte ens är säkert, är det en klen tröst. Ersättningen är lägre än lönen och händerna går kanske aldrig att använda igen. En tidigare frisk människa har på detta sätt slagits ut från arbetsmarknaden och även fått sitt privatliv förstört.

Som tur är finns det sätt att förhindra detta scenario på arbetsplatserna. Men för det krävs att nuvarande metoder verkligen fungerar och utnyttjas fullt ut!

Som regelverket är uppbyggt ska skyddsombud finnas på varje arbetsplats. Oftast är de anställda på arbetsplatsen och väljs av sina arbetskamrater. För de allra minsta arbetsplatserna finns regionala skyddsombud som åker runt och besöker dessa arbetsplatser.

Skyddsombudens uppgift är att se till att de anställda har en god arbetsmiljö och vid behov slå larm om att de utsätts för risker och att arbetsgivaren inte tar sitt ansvar för att rätta till problemen.

Arbetsmiljöverket (tidigare Yrkesinspektionen) är skyddsombudens förlängda arm. Det är hit skyddsombuden vänder sig för att få hjälp med arbetsmiljön. Arbetsmiljöverket har också möjlighet att på eget initiativ göra inspektioner på olika arbetsplatser, såväl offentliga som privata.

Om arbetsgivaren inte följer gällande arbetsmiljoregler har inspektörerna från Arbetsmiljöverket möjlighet att vidta åtgärder. Som regel får arbetsgivaren en tidsfrist inom vilken han eller hon ska åtgärda bristerna. Sker inget inom denna tid kan inspektören besluta om vite eller till och med meddela förbud att driva verksamheten vidare tills problemen rättats till. Av förklarliga skäl vill de flesta arbetsgivare slippa detta och rättar därför som regel till åtminstone de allvarligaste bristerna.

Problemet är att Arbetsmiljöverket bara når en del av de dåliga arbetsplatserna eftersom verket inte har resurser att besöka alla arbetsplatser. Vid besök på Arbetsmiljöverkets eget initiativ är det dessutom slumpmässigt vilka arbetsplatser som får besök. Risken att missa många av de sämsta arbetsplatserna är därmed stor.

Det bästa sättet att ringa in de sämsta arbetsmiljöerna och därmed förebygga arbetsskador i tid vore om alla skyddsombud på arbetsplatser med dålig arbetsmiljö slog larm i tid. För detta krävs att statusen för skyddsombu-

Fel! Okänt namn på

den höjs och att de får mer stöd och utbildning. Dessutom bör de regionala skyddsombuden få större befogenheter.

För ett par år sedan förlorade skyddsombuden sin tidning på grund av en besparing. Frågan är om detta på längre sikt innebär en besparing för samhället.

Den borgerliga regeringen har dragit in anslag som tidigare gick till utbildning av skyddsombuden. Försämringarna av a-kassan och de höjda avgifterna har gjort att facken förlorat många medlemmar och fått sämre ekonomi. De har nu betydligt mindre möjligheter att utbilda och stötta skyddsombuden. Och detta i en situation när skyddsombuden behövs mer än någonsin! När anslagen till Arbetsmiljöverket i ett slag skars ner med en tredjedel innebär det att verket inte längre kunde garantera en säker arbetsmiljö för landets arbetstagare. Verket har inte hämtat sig än efter detta hårda slag. Det gör skyddsombuden ovärderliga för att se till att människor inte kommer till skada i arbetslivet.

Det är nu dags att vi ger skyddsombuden erkännande för det ytterst viktiga förtroendeuppdrag de valt att ta på sig. Låt oss inte glömma att deras uppdrag ofta går stick i stäv med deras chefs krasst ekonomiska intressen. Att i detta läge ta strid gentemot arbetsgivaren kräver både mod, kunskap och stöd. Rimligtvis bör vi hjälpa till med olika stödfunktioner, såsom utbildning och uppbackning.

Nyckelgruppen i detta arbete är de regionala skyddsombuden. De måste få en större roll i kontakterna med de lokala skyddsombuden och större befogenheter på arbetsplatserna.

Första steget är att se till att de regionala skyddsombuden ges tillträde till alla arbetsplatser, även de som har skyddskommitté (sammansatt organ av arbetsgivare och anställda som resonerar om arbetsmiljön). I dag är de regionala ombuden utestängda.

De regionala skyddsombuden har flera fördelar. För det första jobbar de deltid eller heltid med arbetsmiljöfrågor och har därför tid att fullt ut sätta sig in i vad som krävs för att förebygga skador inom det yrkesområde där deras fackförbund verkar. För det andra är de helt eller delvis anställda av ett fackförbund och är därför inte lika beroende av lön från en arbetsgivare. För det tredje besöker de arbetsplatser där de inte själva arbetar och är därför helt oberoende av att vara dessa arbetsgivare till lags. För det fjärde har de både tid och kompetens att vara ett stöd för de lokala skyddsombuden och ge dem kunskap om arbetsmiljö och uppbackning gentemot chefen på deras arbetsplats.

De regionala skyddsombuden bör även ges tillträde till de arbetsplatser som saknar fackliga medlemmar. I dag är de utestängda även från dessa arbetsplatser.

På de arbetsplatser där anslutningsgraden till facket är låg eller obefintlig är arbetskraften oftast som mest skör och utsatt. Här ifrågasätts inte chefen och här är de anställda rättslösa om de blir illa behandlade eftersom de saknar fackligt stöd. Trycket gentemot arbetsgivaren att garantera god arbetsmiljö blir därmed också mindre.

Fel! Okänt namn på

Det är viktigt att de regionala skyddsombuden ges möjlighet att även besöka dessa arbetsplatser. Förutom att skador kan förebyggas på detta sätt är det ett bra sätt att komma i kontakt med de anställda och i bästa fall öppna deras ögon för det stöd de kan få av facket om de går med. Genom facklig samverkan kan man klara ut vilka regionala skyddsombud som ska besöka vilka arbetsplatser i regionen.

Lyckas vi stärka de lokala och regionala skyddsombuden i deras viktiga arbete ökar vi också våra möjligheter att förebygga arbetsskador och därmed räddar vi många människor från utslagning i förtid och sparar dessutom stora summor som annars skulle ha gått åt till sjukskrivning, rehabilitering och förtidspensioner.

Stockholm den 26 september 2011

Hillevi Larsson (S)